

Haagen Skjennum forteller om Halmluteriet i Kringlerdalen.

Hvorfor halmluting?

Hvordan foregår halmluting?

Bakgrunn: Låg sjølforsyningsgrad etter krigen, alle tiltak for å øke denne ble tatt i bruk.

Metoden ble utviklet på 1950-tallet.

Forutsetning for lokalisering: Tilgang på store mengder vann for skylning, og enda større mengder vann for nødvendig fortykning av skyllevannet.

”Lutingskommite” i regi av Bondelaget ble etablert i 1954. Foreslår 2 anlegg i Nannestad. 1 i Kråkfoss og 1 i Kringlerdalen.

Konstituerende møte 24.3.55, hvor 45 av de frammøtte tegnet 229 andeler. Disse vedtok at laget var dannet, forberedte vedtekter ble vedtatt, styre og byggekommite ble valgt.

Første styre var Alfred Bakken (formann), Knut Bjerke og Sigurd Simonsen.

Fra konstituerende møte til des.1955 ble følgende besluttet og gjennomført:

- Størrelse bestemt og tegninger utarbeidet
- Innhentet utslippstillatelse fra Vassdragsverket
- Tomtekontrakt med Knut Bjerke
- Ansettelse av kasserer, sekretær, kontrakt med Aud Bjerke
- Trykking av andelsbrev
- Finansiering utover andelsinnskudd
- Anbud på byggearbeid og rørleggerarbeid
- Søknad om byggetillatelse
- Oppmåling av tomt mde tomteeier Knut Bjerke
- Godkjenning av utkjøring (Veioppsynsmann Nygård møtte byggekomitèen 22.6 og stakk ut og godkjente utkjøringa der og da)
- Planering av tomta v. David Kjærstad
- Byggearbeidet startet 5.7. v. byggmester Granås
- Kontrakt med Steinar Dal og Wilhelm Sjøvold om pressing
- Kontrakt med Knut Bjerke om luting og kjøring
- Låneopptak
- Tørrsommer 1955, kjøp av bensinmotordrevet vannpumpe p.g.a. strømutkobling
- Desember 1955 – anlegget i drift

1959 – Tørrsommer. Kjøp av halm fra Hedmark. Knut Bjerke blir syk, og ny avtale om luting og kjøring inngås med Kjeld Fjeldberg.

1961 – Aud Bjerke slutter som kasserer, sekretær og regnskapsfører. Etter utlysning blir Georg Blakkisrud ansatt.

1971 – Georg Blakkisrud slutter som kasserer. Haagen Skjennum overtar.

Halmregnskapet viser seg ikke å være i orden, innkjøp av tørr halm for lagets regning til saldering. De første klagene på utslipp kommer. Krav om utjevningssventil.

1975-76 – Tørkesommer med dårlig fôrgrunnlag og halmsituasjon. Kjøp av halm fra Danmark. Presset om hardpressede baller til buntpresse. Statens forurensingstilsyn kommer med nye krav til redusert utslipp. NOFO starter på eksperimentering av nye lutemetoder. (Ammoniakkbehandling og dyppeluting)

1977 – Overgang til hardpressa bunter.

1979 – Lutinga på et minimum. Ekstraordinært årsmøte vedtar avvikling, avviklingsstyre blir valgt. Avviklingsstyret ligger på været. NOFO arbeider videre med dyppeluting. NH starter også forsøk.

1982 – Dyppelutingen har kommet i gang, lutinga tar seg noe opp igjen. Utsetter avvikling.

1984 – Kjeld Fjeldberg slutter. Hans Jacob Økern tar over ansvaret for lutinga, og kundene henter og bringer halmen selv.

1985 – Startet luting av rundballer.

1986 – Er nå nede i en kum i uka.

1987 – Ombygging av krana for 50.000 kr.

1995 – Bygdeservice legger nytt tak på luteribygningen.

1998 – Sisteår med luting.

2000 – Vedtak om nedleggelse. Forhandlinger med Helge Oppsahl om overtakelse av luteribygningen starter.

2005 – Etter noe langvarige forhandlinger er luteribygningen solgt, og etter litt vanskeligheter med Brønnøysundregistrene har andelseierne fått tilbakebetalt andelskapitalen og kr 75 pr andel. Laget er slettet og siste selvangivelse er sendt.

2010 – Restbeløpet vedtas overført til Nannestad Historielag.

Oppsummering:

”Gullalderen” for Nannestad Halmluting var i perioden 1955 -1975. Da ble det årlig lutet fra 400 000 til 650 000 kg tørr halm pr sesong, som vanligvis varte fra oktober til beiteslipp. Etter hvert som kua forsvant var det i hele perioden bortfall av kunder, og denne virkningen ble forsterket da ammoniakkbehandling fikk gjennomslag som metode. I tillegg førte metoden til betydelig forurensing (høg Ph), som gjorde at metoden i lengden ikke kunne være bærekraftig. – Luteribygningen er nå en del av det ”agrokulturelle” miljøet som Kringlerdalen med fossen representerer.

Haagen Skjennum, Villy Ruud og Kjell Fjeldberg utenfor Luteribygningen i Kringlerdalen.

Foto: Inger Bjørndal Foss